

ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА КАТО ОБЕКТИВЕН ПРОЦЕС

Вихрен БУЗОВ

В последните десетилетия на миналия век съвременното човечество навлезе в ерата на глобализацията. Тя е един обективен процес, който се развива под въздействието на новите информационни и комуникационни технологии, изключително интензивното икономическо и политическо сътрудничество, сближаване и обвързване на народите, обществата и институциите в световен мащаб, медиите, нетрадиционните заплахи за сигурността. Важни нейни последици са свободното движение на хора, стоки и капитали, неимоверното съкращаване на времевите и пространствените интервали (“глобалното село”), световния пазар на културата и културните индустрии, новата роля на знанието като фактор, който непосредствено произвежда благосъстояние и се явява ресурс в конкурентни борби. В обикновеното съзнание глобализацията обикновено се отъждествява със световното господство на “Кока кола” и “Макдоналдс”, но проблемите, които осмислянето на този процес поражда са значително по-сложни и изискват теоретично осветляване на неговото развитие и перспективи.

В съвременната литература, западна и източна, темата за глобализацията бързо се превърна в основна. На преден план в анализите са нейните детерминиращи фактори, последиците за човека, нейното значение за културата и културното общуване, дебатът за начините на нейното използване. Тревогите за изчезването на националната държава, на културите на “малките народи”, за ролята на задкулисни институции и организации, които решават съдбата на човечеството, също заемат значимо място. В арабските страни глобализацията се разглежда като заговор за превземане на световните ресурси и залежите от нефт.

По отношение на начините на използване на глобализацията можем да различим глобализма като проект за използване на постиженията на глобализацията в полза на най-богатите страни в света и на транснационалните корпорации. Създава се привидност, че световната еволюция като че ли започва да се управлява и насочва от неизвестен център, но все в полза на страните от “златния милиард”, при което останалите са струпани в един “глобален човешки мравуняк” (Александър Зинов

виев). Съдбата на света се решава на срещите на лидерите на най-развитите страни. Бедните стават все по-бедни, а богатите говорят за справедливо разпределение на ресурсите, свобода и преодоляване на бедността. В остро противоречие с този подход е проектът за алтернативен глобализъм, зад който застават международни организации като Световния социален форум и лидери на гражданското общество като Ноам Чомски и Боно. Те поставят искането за социална глобализация, за справедливост и равнопоставеност. Алтернативните глобалисти не са начумерени хора с червени знамена, които не искат да близнат “Кока Кола” и се мръщят на хамбургерите на “Макдоналдс”.

Авторите в тази книга няма как да излязат от рамките на този дебат. Специфичното за това, което поднасяме на нашия читател, е опитът да съчетаем философските и социологическите подходи в анализа на глобализацията, да потърсим нейното концептуално обяснение със средствата на историята на философията, на социалното познание, на политическия анализ. Новото е и погледът към източното духовно пространство и отраженията на глобалистката тематика върху него. В това поле работят двамата най-млади автори в този сборник – Росен Рачев и Петя Тодорова, както и доц. д-р Евлоги Данков, който търси в този план обяснението на социалната ценност на философията.

В първата студия на Иван Райчев темата за глобализацията е свързана с концепцията на Макс Вебер за съвременния капитализъм. В моята статия са анализирани глобалните кризи на сигурността и перспективите за изграждане на една световна система за сигурност, която да води до тяхното преодоляване. Световната икономическа криза ни предизвиква към сериозни размисли по тези въпроси.

Човекът и глобализацията са свързани във втората част. Със средствата на философската антропология гл.ас. д-р Христо Христов разсъждава за сложната съдба на човека в новата епоха. Гостът от Чехия на нашия сборник д-р Елена Петрущиянова отправя своя теоретичен поглед към проблемите на човешката идентичност в условията на сблъсъка на културите. Това проблемно ядро е завършено със студията на Иван Райчев за суверенитета и човешките права в контекста на глобалните предизвикателства.

Сборникът е не само полезно учебно пособие за студентите по философия, политология, история и психология. Той може да провокира мислене и дискусия върху неочаквани страни на глобализацията и нейното отражение върху съвременното човечество. В този смисъл ще бъде полезно четиво за всички читатели с духовни интереси и остро политическо чувство към възприемането на проблемите на нашето време.